

عنوان مقاله:

ساختار اخلاقی-اعتراضی در اندیشه های نظامی گنجوی

محل انتشار:

مجله تفسیر و تحلیل متون زبان و ادبیات فارسی (دهخدا)، دوره 13، شماره 481 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسنده:

علی آسمند جونقانی - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.

خلاصه مقاله:

در این پژوهش پیوند اخلاق و اعتراض در اندیشه نظامی مورد بررسی قرار گرفته است. او با رویکرد تعلیمی در پی عدالت ورزی حاکمان و هدایت جامعه به سوی جامعه آرمان شهری است و با داستان های تعلیمی و بیان اعتراضی گاه با تصریح و گاه با تعریض در برابر عوامل تحمیلی اجتماعی و سیاسی ایستادگی می کند. به اعتقاد او شاید تعلیم از میان انواع ادبی عرصه بهتری برای روح انتقادی و اعتراضی به حاکمان زورمدار باشد. از این رو در قالب داستان هایی از سرنوشت حاکمان گذشته ستودنی ها را ستوده و ناشایست ها را تقبیح کرده، مضامین ارزشمندی چون عدالت، دین داری و خردورزی و انسان دوستی را ستایش کرده و از سویی ناراستی و نادرستی و بی عدالتی و ظلم را تقبیح کرده است. نگارنده در این جستار ضمن مطالعه تحلیلی نتیجه می گیرد بر اساس آموزه های دینی، نظامی اعتراض خود را به حاکمان زمان خود به چهار روش مختلف اقتضائی ابراز داشته و این اعتراض را با توجه به مبانی اخلاقی و شرایط تاثیرگذاری بیان می دارد. از این رو ظلم را بر نمی تابد و با آوردن حکایت های متعدد از پادشاهان گذشته به تعریض یا با نصایح اخلاقی به تلویح و یا با اعتراض به تصریح بر آن ها می تازد تا به راه دادگری بازآیند. مرحله نهایی از اصول اعتراضی - تعلیمی نظامی متوسل شدن به عالم فرازمینی و توسل به کسانی چون پیامبر اسلام است تا خود ریشه ظلم را برکنند. او ضمن دعوت به عدالت ورزی که یکی از شرایط اصلی در حکومت داری است، پادشاهی را که فاقد شرط عدالت ورزی در آرمان شهر نظامی باشد، فاقد صلاحیت حکومت داری می داند.

کلمات کلیدی:

نظامی گنجوی، تعلیم، ادبیات، اعتراض، اخلاق، پادشاهان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1301429>

